

ADVIESAANVRAAG INZAKE HET FILMBELEID

Januari van dit jaar deed de Minister van W.V.C., mevrouw drs. Hedy d'Ancona, een brief uitgaan aan de Raad van de Kunst met betrekking tot een adviesaanvraag inzake het filmbeleid.

Nu - na overleg met verschillende sectoren binnen het filmbedrijf en het bekend worden van de resultaten van het evaluatie-onderzoek, verricht door bureau Driessen, naar de werking van de Filmfondsen - is wederom een "filmnota" voorgelegd aan de Raad van de Kunst, welke onderdeel zal vormen van het Kunstenplan. De tekst wordt hieronder integraal weergegeven.

Inleiding

Mijn brief van 23 januari j.l. over het filmbeleid heeft aanleiding gegeven tot uitvoerige discussies in de filmwereld. Behalve Uzelf hebben vele personen en instellingen gereageerd. Het voert te ver om in dit bestek op alle naar voren gebrachte commentaren in te gaan. Veel van de opmerkingen waren er op gericht de noodzakelijkerwijs lapidair geformuleerde problemen te nuanceren of te verbijzonderen. Voor het overige hadden de commentaren vooral betrekking op de middelen die de overheid ter beschikking stelt, de relatie met de televisie en over de wenselijkheid van een filmstudio en van één fonds voor de filmproductie.

Inmiddels zijn de resultaten gepubliceerd van het onderzoek, dat het bureau Driessen in mijn opdracht heeft verricht naar het functioneren van de beide filmfondsen. De onderzoekers hebben veel gegevens boven water gehaald. Ik zal hun bevindingen hier niet uitvoerig herhalen. Van belang voor de adviesaanvraag zijn de constatering in het rapport (i) dat de fondsmiddelen gelijk worden verdeeld over een groot aantal scenaristen, regisseurs en producenten; (ii) dat de continuïteit van het filmmaken mede daardoor onvoldoende wordt bewerkstelligd; (iii) dat bij de beoordeling van aanvragen vooral wordt afgegaan op de kwaliteiten van het scenario en minder wordt ingegaan op financiële aspecten en trackrecords van producenten, regisseurs en cast; (iv) dat de productiekosten van films sterk zijn gestegen terwijl de reële groei van de subsidies van de fondsen hierbij achterblijft; (v) dat de commerciële sector zich terugtrekt.

Deze onderzoeksresultaten liggen in de lijn van wat ik in mijn filmbrief heb gesteld en geven mij geen aanleiding de in die brief vervatte analyse en oplossingsrichting op essentiële onderdelen bij te stellen. Ook in Uw advies van 12 april j.l. vind ik voldoende ondersteuning voor een beleid dat ik in de komende periode wil richten op:

- het verhogen van de kwaliteit, onder meer door het aanscherpen van kwalitatieve selectiecriteria bij het beoordelen van subsidie-aanvragen;
- het bevorderen van de continuïteit voor noodzakelijkerwijs
- minder producenten en regisseurs, zonder de toegang voor nieuwkomers te belemmeren;
- een betere coaching van beginnende en talentvolle filmmakers;
- het waar mogelijk, versterken van de markt;
- het verbeteren van de relatie met de televisie, ook in financiële zin;
- het scheppen van betere mogelijkheden voor het ontwikkelen van projecten.

Financiële randvoorwaarden

Ik meen dat er goede gronden zijn om meer geld aan de filmsector ter beschikking te stellen. Het huidige budget staat onder grote druk en is zeker niet buitensporig groot, noch in vergelijking met andere kunstsectoren noch in vergelijking met andere Europese landen. Bovendien is het van groot belang om in een gestaag uitdijende audio-visuele wereld meer te investeren in cinematografisch talent en creativiteit. De filmkunst is immers in belangrijke mate normatief voor het niveau van audio-visuele producties in het algemeen. Met het oog op een groeiende behoefte aan hoogwaardig Nederlandstalig drama is het ook verstandig om de ontwikkelingskansen te vergroten van een sector waar in de loop der jaren veel expertise, kennis en professionaliteit op dit vlak is opgebouwd.

Er zal met name meer moeten worden geïnvesteerd in de ondersteuning en ontplooiing van talent en in de ontwikkeling van interessante filmprojecten. Extra inspanningen van de kant van de

overheid koppel ik evenwel aan de bereidheid van andere partijen om deze ook te verrichten. Voorkomen moet worden dat de filmsector in toenemende mate afhankelijk wordt van overheidssteun. Over genoemde extra inspanning van de zijde van filmbedrijfsleven ben ik in gesprek met de Nederlandse Bond van Bioscoop- en Filmondernemingen. De Bond is bereid in overweging te nemen om gedurende de komende Kunstplanperiode een substantiële bijdrage te leveren aan de financiering van de in mijn filmbrief voorgestelde automatische subsidieregeling. Dat is verheugend. Daarbij heb ik mij verplicht mij in te spannen voor een verlaging van het btw-tarief op bioscoopvertoningen.

Ik wil evenwel met de Bond verder spreken over de mogelijkheid een toeslag van enkele dubbeltjes te heffen op elk bioscoopkaartje, zeker wanneer het btw-tarief daadwerkelijk en substantieel wordt verlaagd. Deze consumentenbijdrage zal dan ten goede komen aan de filmproductie en zal de basis voor een automatische subsidieregeling aanzienlijk versterken.

Relatie met televisie

In Uw advies van 12 april j.l. heeft U terecht veel nadruk gelegd op de relatie tussen film en televisie. In termen van publieksbereik is de televisie een belangrijke, zo niet de belangrijkste distributeur van films; voor Nederlandse films echter tegen een vergoeding die in geen verhouding staat tot de kostprijs. In andere Europese landen zijn maatregelen getroffen om de televisie een substantiële bijdrage te laten leveren aan de nationale filmproductie. Deze maatregelen vormen in veel landen de ruggegraat van de filmfinanciering, want zonder de televisie kan het eenvoudig niet.

In de nota 'Publieke omroep in Nederland' heb ik opgemerkt dat ik een grotere investeringsbereidheid van de omroep in de Nederlandse filmindustrie zeker op zijn plaats acht.

Gelet op het directe belang dat de omroep heeft bij het doelgericht investeren in talent en creativiteit in de dramasector en op het belang van de omroep als belangrijkste afnemer van films, meen ik dat het gerechtvaardigd is ernaar te streven dat een derde van de totale productiekosten binnen de filmsector gedragen wordt door de omroep. In de jaren tachtig is door de totstandkoming van de CoBo de bijdrage van de omroep in de financiering van films aanmerkelijk toegenomen. In 1991 echter is voor het eerst, vooral dankzij een grotere investeringsbereidheid van het Stimulerings-

fonds, de financiering van speelfilms vanuit de omroep dicht bij het gewenste niveau gekomen. Ik ga ervan uit dat het fonds zijn bereidheid tot een substantiële betrokkenheid zal continueren.

In mijn nota 'Publieke omroep in Nederland' heb ik de vraag aan de orde gesteld of de middelen die thans beschikbaar zijn voor de muziekvoorziening (circa 50 miljoen gulden) niet veel meer in de richting van televisieproducties moeten worden aangewend of, nog breder, dat met de beschikbare middelen juist meer en andere culturele activiteiten op de televisie gefinancierd moeten worden. De direct betrokkenen (NOS en Muziekcentrum) zal, zoals eerder opgemerkt, worden gevraagd een gezamenlijk advies uit te brengen over de presentatie van muziek op radio en televisie. Daarbij zullen binnen het kader van de bredere culturele aanwending van middelen artistiek-inhoudelijke overwegingen aangegeven moeten worden. Ik kan mij zeer wel voorstellen dat van deze middelen een bedrag wordt aangewend voor investeringen in de filmsector. Ik denk dan aan een bedrag in de orde van grootte van vijf miljoen gulden. De procedure met betrekking tot de advisering door NOS, Muziekcentrum en adviesraden dient mijns inziens op een zodanig tijdstip te zijn afgerond, dat in de cultuurnota van mei 1992 conclusies kunnen worden getrokken.

De fondsen

Bij de oprichting van het Fonds voor de Nederlandse Film in 1983 is de vraag aan de orde geweest of een tweede productiefonds wel voor de hand lag en of het niet beter zou zijn om de begrotingsmiddelen voor de lange 16mm en de korte, kunstzinnige film toe te voegen aan het Productiefonds voor Nederlandse films. Bij de uiteindelijke keuze voor twee fondsen heeft de overheid voor ogen gestaan dat een goede onderlinge afstemming van werkzaamheden er voor zou kunnen zorgen dat de activiteiten van beide fondsen elkaar daadwerkelijk versterken.

In de praktijk zijn er echter afstemmingsproblemen. De grens van één miljoen gulden productiekosten die wordt gehanteerd om te bepalen bij welk fonds de aanvragen voor lange speelfilmprojecten moeten worden ingediend, is misschien wel bruikbaar gebleken om enigszins uit elkaars vaarwater te blijven, maar is als beleidsmatig criterium niet erg steekhoudend.

In een aantal commentaren op de filmbrief is een pleidooi gehouden voor een taakverdeling tussen de fondsen, waarbij het Fonds

FILMTEXT

WENST U EEN GOED 1992

Saturnusstraat 89, 2516 AG Den Haag
Telefoon: 070-3824404 Fax: 070-3470476

filmtext filmtext filmtext

voor de Nederlandse Film zich uitsluitend zou toeleggen op 'de artistieke film'; het Productiefonds voor Nederlandse films zou zich enkel op grond van economische motieven toeleggen op 'de commerciële film'. Zeker in de Nederlandse context is het onderscheid tussen 'artistieke' en 'commerciële film' kunstmatig en in de praktijk zelden strikt hanteerbaar. Zoals al vaker gesteld, is film een hybride kunstvorm, waarbij zowel artistieke als commerciële aspecten in meer of mindere mate een rol spelen. Pogingen om hierin beleidsmatig een scheiding aan te brengen, dragen het risico met zich dat de zogenaamde artistieke films marginaliseren en steeds afhankelijker worden van overheidssteun, en dat kwaliteitsfilms die ook een bioscooppubliek aanspreken tussen de wal en het schip raken.

Het hybride karakter van film doet overigens niets af aan het uitgangspunt dat het verlenen van filmsubsidies steeds dient te worden gemotiveerd vanuit kunstpolitieke overwegingen, zonder daarbij uit het oog te verliezen dat bedrijfsmatige continuïteit en een gezonde infrastructuur belangrijke voorwaarden zijn voor een hoogwaardige filmproductie.

Gehoord alle argumenten, die in de discussies naar voren zijn gebracht, kom ik tot geen andere conclusie dan dat de subsidieverlening voor filmproductie het meest doeltreffend kan geschieden vanuit één regie. Zowel artistieke als commerciële elementen, het coachen van jong talent, de zorg voor de verschillende genres kunnen dan steeds in hun onderlinge samenhang worden gezien. De praktijk heeft geleerd dat één bestuur daarvoor onontbeerlijk is.

De opzet van één nieuw fonds dient uiteraard zo onbureaucratisch mogelijk te zijn. Ik acht het zeer wel mogelijk dat in de traditie van het Productiefonds het bestuur zelf de beoordeling van speelfilms ter hand neemt, incidenteel bijgestaan door externe adviseurs. Voor de overige categorieën kan het bestuur naar Deens model voor een beperkte periode twee of drie artistiek-inhoudelijke adviseurs aanstellen, die tevens sleutelposities bekleden ten aanzien van het opsporen en begeleiden van talent, het organiseren van workshops en het verlenen van stipendia. Daarnaast zal het bestuur zich laten bijstaan door een financieel adviseur, die zowel assistentie kan verlenen bij het beoordelen van de ingediende projecten als adviezen uit kan brengen over de nationale en internationale marktontwikkelingen. Alle leden van het bestuur zullen worden benoemd door de Minister, die daarbij rekening houdt met alle facetten van het filmbedrijf.

Het bestuurlijk-juridisch kader van het fonds zal worden gevormd door de Wet op het specifiek cultuurbeleid, die thans nog in behandeling is. Het staat het bestuur uiteraard vrij zich door derden te laten adviseren over het beleid, maar in de statuten zal niet worden voorzien in een fondsraad.

Op korte termijn zal ik een deskundige opdracht geven een voorlopig bestuurlijk-organisatorisch werkplan op te stellen. De randvoorwaarden die U in Uw advies ten aanzien van de totstandkoming van één fonds formuleerde, zullen bij het uitwerken van de plannen als uitgangspunt dienen. Ik heb goede nota genomen van uw opmerking dat er geen afbreuk mag worden gedaan aan de verworvenheden van elk van de beide fondsen.

Wat de werkwijze betreft, het fonds verstrekt subsidies voor de productie van de diverse filmgenres op basis van aangescherpte kwalitatieve selectiecriteria. Daarbij houdt het fonds rekening met de staat van dienst van producent en regisseur. De recent aan producenten geboden mogelijkheid om een meerjarige productieplanning in te dienen en de verhoging van de maximale bijdrage vooral voor films van bijzondere artistieke betekenis blijft gehandhaafd. Om versnippering van middelen over teveel producenten en regisseurs tegen te gaan, worden debutanten scherper geselecteerd.

De suggesties van het Fonds voor de Nederlandse film voor een betere coaching van debutanten lijken me zeer wel bruikbaar. Daarnaast behoort het tot de mogelijkheden om steun te verlenen aan enkele producenten die beginnende en getalenteerde filmmakers onder hun hoede nemen. Het nieuwe fonds zal vooral ten aanzien van deze categorie producties ook steeds de artistieke resultaten beoordelen.

Bij de verdeling van de middelen over de verschillende categorieën zou ik een te grote fixatie op speelfilms willen vermijden. Juist in de categorieën documentaire en animatiefilm heeft ons land internationaal de hoogste ogen gegoooid.

Het behoud van de Nederlandse documentaire traditie heeft prioriteit. Ook de animatiefilm komt als kunstvorm een volwaardige plaats toe in de Nederlandse filmcultuur. Ik verzoek U daarom speciale aandacht te schenken aan het beleidsplan van de stichting Animated People. Daarnaast zijn in de categorie jeugdfilms recent veelbelovende aanzetten gegeven die extra investeringen rechtvaardigen.

Voor het verstrekken van automatische premies ben ik bereid een bedrag van maximaal 0,3 miljoen toe te voegen aan het bedrag dat de NBB ter beschikking stelt. Nadat is voldaan aan een aantal formele criteria, zal aan producenten een premie worden toegekend, waarvan de hoogte wordt vastgesteld aan de hand van de publieksresultaten in de filmtheaters. De hoogte zal aan een maximum worden gebonden.

De premie, die achteraf aan producenten wordt verstrekt, dient te worden aangewend voor een volgende productie. Ook kan een premie worden verstrekt, wanneer er met een film een belangrijke prijs wordt gewonnen op een internationaal festival. De uitvoering van de regeling kan onder auspiciën van het nieuwe fonds plaats vinden.

Filmstudio

In mijn brief over het filmbeleid heb ik het voorstel gedaan een filmstudio of -werkplaats in te richten voor talentvolle debutanten. Ik heb in de discussies mogen constateren dat er in brede kring behoefte bestaat aan een dergelijke voorziening, zij het dat over de nadere invulling niet eensluidend wordt gedacht. Inmiddels heeft de Hogeschool voor de Kunsten, Amsterdam in het kader van de tweede fase Hoger Kunstonderwijs een plan ingediend dat gelijkenis vertoont met de idee van een filmstudio en waarover U voorwaardelijk positief heeft geadviseerd.

Ik ben met de Minister van Onderwijs en Wetenschappen in gesprek over de effectuering van Uw advies over de tweede fase voorzieningen. Ik ben bereid in het plan van de Hogeschool te participeren, indien kan worden voldaan aan de voorwaarden die ik in de paragraaf over het kunstvakonderwijs heb geformuleerd. Dat betekent onder meer dat de uiteindelijke voorziening geen beschermende, schoolse kweekvijver wordt, maar zo dicht mogelijk de beroepspraktijk zal benaderen.

Distributie en vertoning

In het Kunstenplan 1988-1992 is gesteld dat in het filmbeleid meer aandacht geschonken moet worden aan de distributie en vertoning. In uw vooradvies refereert U aan een discussie over een andere opzet voor de distributie van buitenlandse kwaliteitsfilms. U verwacht binnen een jaar meer duidelijkheid te kunnen scheppen over de richting die moet worden ingeslagen. Met het oog op die discussie heb ik opdracht gegeven voor een onderzoek naar de distributieproblematiek in Nederland.

Voor het filmklimaat in het algemeen, maar ook voor de film-distributie in het bijzonder, vervullen de festivals een belangrijke rol. Bij de beoordeling van de beleidsplannen van de verschillende festivals vraag ik U nadrukkelijk aandacht te besteden aan de wijze waarop zij op elkaar aansluiten. In de afgelopen jaren hebben de festivalorganisaties zich geprofessionaliseerd, maar tegelijkertijd bestaat de voortdurende neiging om de terreinen die de festivals beslaan, uit te breiden. Er dreigen overlappingen te ontstaan. Ik acht het noodzakelijk dat er een goede afstemming tussen de festivals wordt gerealiseerd.

Het Filmmuseum

In het vorige Kunstenplan werd het bijzondere belang van een goed functionerend Filmmuseum onderstreept. Na een bestuurlijke interventie en een verhoging van het budget heeft het museum

OVERZICHT 1971

Zoals gebruikelijk wordt een terugblik van twintig jaar terug aan de hand van de inhoud van het Weekblad voor de Cinematografie en het orgaan van de N.B.B. FILM.

JANUARI 1971

PREMIÈRES:

♦ Ze is opwindend-ondeugend-bedreven-speels en erg gek. Goede hemel het is ANDY met Ewa Aulin, Charles Aznavour, Marlon Brando, Richard Burton, James Coburn, John Huston, Walther Matthau en Ringo Starr (Hafbo) ♦ Elliott Gould, de dokter uit 'MASH', is weer actief! in DOKTER IS EEN LIEFHEBBER (I love my wife) met Brenda Vaccaro (Universal) ♦ Iedere dag dat er nog een verrader leeft, sterft een ander, THE EXECUTIONER (Verraad loert overal) met George Peppard en Joan Collins (Columbia) ♦ Lee van Cleef als BARQUERO. Hij had zijn eigen stijl van leven en...doden (Nova Film) ♦ DE TAAL DER LIEFDE, een film over het samenzijn, het sexueel geluk tussen man en vrouw, vrij van alle taboes en gepresenteerd door Inge en Sten Hegeler. De film die in Zweden alle records sloeg (Eurofilm) ♦ A WALK IN THE SPRING RAIN (Wandeling in de lenteregen) met Anthony Quinn en Ingrid Bergman (Columbia) ♦ Zij had één wapen meer... Brigitte Skay als ISABELLA MET BLANKE BORSTEN EN SPITSE DEGEN, Een Rob Houwer Film (Nederland Film) ♦ Jean Sorel, Marisa Mell en Elsa Martinelli in ONE ON TOP OF THE OTHER (Overspel met z'n eigen vrouw) (Splendal Film) ♦

Verbouwing van PASSAGE THEATER ECLATANT SUCCES

Hans Boekman 75 jaar, directeur van N.V.Filmtrust

Jhr.J.J.Raab van Canstein, beherend vennoot van het bekende Haagsche film-, vernis en renovatiebedrijf Renovo Film, zeventig jaar.

ZILVEREN JUBILEUM J.TH.VAN TAALINGEN

Op 2 januari 1971 was het 25 jaar geleden, dat de huidige Bondsdirecteur, de heer J.Th.van Taalingen, in dienst trad bij het Bureau van de Nederlandse Bioscoopbond, dat toen nog was gevestigd in het pand Herengracht 592 te Amsterdam.

ANNONCE

Een nieuw jaar, een nieuw filmverhuurkantoor: CF CUPIDO FILMS, Productie 1971: JOE, DAAR KOMEN DE SMURFEN, LA CHINOISE.

POLYGOON PRESENTEERT:

• per 1 januari zijn veiligheidsriemen verplicht in nieuwe auto's; proeven bij het T.N.O. in Delft bewijzen eens te meer dat ze onontbeerlijk zijn voor de veiligheid tijdens het rijden in het toenemende drukke verkeer • de Nederlandse dames- en heren schaatskampioenschappen op de Jaap Edenbaan in Amsterdam. Bij de heren behaalde Jan Bols de nationale titel door een prachtige overwinning op Ard Schenk, en bij de dames ging de titel naar Stien Kaiser • de feestelijke opening van het nieuwe Ahoy-sportpaleis in Rotterdam door Prins Claus. Uit het openingsprogramma filmden wij o.a. een judo-demonstratie door Anton Geesink en nationale stayers-wedstrijden • een sfeervolle impressie van de Europese Kampioenschappen IJszeilen op de Gouwzee bij Monnikendam, die onlangs het water op het ijs, toch doorgang konden vinden •

(Vervolg van pagina 13)

zich met veel elan vernieuwd. Thans levert het een unieke bijdrage aan de Nederlandse filmcultuur en is het internationaal gezichtsbepalend. In het vorige Kunstenplan werd het bijzondere belang van een goed functionerend Filmmuseum onderstreept. Na een bestuurlijke interventie en een verhoging van het budget heeft het museum zich met veel elan vernieuwd. Thans levert het een unieke bijdrage aan de Nederlandse filmcultuur en is het internationaal gezichtsbepalend.

Terecht constateert U dat vanwege het bederf waaraan een groot gedeelte van de collectie onderhevig is, vooral de conserverings-taak van het museum extra aandacht vergt. Ik wil dan ook mijn daarop gerichte inspanningen in de komende periode continueren. Het lijkt me van belang dat U bij de advisering ook aandacht besteedt aan de publieksfunctie en de internationale positie van het museum. Ik verzoek U de conclusie van een in mijn opdracht verricht onderzoek door bureau Samson - Veldkamp daarbij te betrekken. Dit onderzoek gaat onder meer in op de toekomstige profilering van het Filmmuseum in relatie tot een Nationaal Audiovisueel Archief.

Internationale aspecten

In de audio-visuele sector is internationalisering inmiddels een gegeven. Vanwege de stijgende kosten die gemoeid zijn met film-producties, wordt de internationale samenwerking gestimuleerd door het afsluiten van bilaterale of multilaterale coproductie-verdragen en door de Europese steunmaatregelen die voor deze sector zijn ontwikkeld. Ook Nederland is in toenemende mate betrokken bij de projecten die op Europees niveau worden ontwikkeld, bijvoorbeeld bij Eurimages en het MEDIA-programma. In de komende jaren zal het accent dan ook nadrukkelijker komen te liggen op de internationale aspecten van het filmbeleid. Dit zal onder andere tot uitdrukking komen in een verhoging van mijn jaarlijkse bijdrage aan het Eurimages-fonds van 1 miljoen naar 1,5 miljoen gulden.

In mijn nota 'Publieke Omroep in Nederland' heb ik reeds opgemerkt dat ik met mijn collega van Economische Zaken het initiatief heb genomen om een Audiovisueel Platform op te richten dat als intermediair de audiovisuele sector van informatie zal voorzien over de Europese stimuleringsmaatregelen. Met betrokkenen - waaronder vertegenwoordigers van de Nederlandse speelfilm - en documentairemakers - wordt op dit moment overleg gevoerd over de oprichting van dit platform.

Voor de internationale profilering van de Nederlandse film in het buitenland vervult de Stichting Holland Film Promotion een belangrijke taak. Vrij recent heeft deze stichting een aantal werkzaamheden met betrekking tot buitenlandse filmfestivals en film-manifestaties van mijn departement overgenomen. Mijns inziens dient het accent van de activiteiten nadrukkelijk te liggen op de promotie van Nederlandse films die op grond van hun kwaliteit de beste kansen hebben op internationale erkenning. Export en exportbevordering zijn en blijven de verantwoordelijkheid van de producenten. Als criterium voor de promotionele dienstverlening zou de stichting ook het buitenlandse resultaat van eerdere films van een cineast zwaarder mee kunnen laten wegen. Bovendien lijkt het van belang voor het effect en de doelmatigheid van de promotionele werkzaamheden van Holland Film Promotion dat er wordt gestreefd naar een nauwe samenwerking met het nieuwe Filmfonds.